

dr. Sylvester je lani v Solnogradu n. pr. govoril za to, da naj se pravne fakultete sploh odpravijo in da naj se k pravniškim izpitom pripustijo vsi, ki imajo vseučiliško naobrazbo. Spričo take zahteve se sme izreči, da slaba prede »učeni« vseučiliški jurisprudenci. Prostopravniki so ali vsaj bodo vodniki v tem boju, in njihovo geslo je, da proč z romanizmom in z zgodovinskimi teorijami in ven z reformami, ki bodo dvignile naobrazbo pravnikov, češ, najbolj »odtujena« in normalnemu človeku, ki ga življenje terja, najmanj slična podoba je — pismouk.

Končamo ta razmotrivanja z mnenjem, da je eno gotovo, in naj si mislijo nasprotniki ter pišejo karkoli, to: v tej smeri, ki so jo krenili »modernisti« in »prostopravaši«, baš v tej smeri bode razvoj in bodočnost pravne znanosti.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Vmesni predlog na ugotovitev pravnega razmerja je dopusten in potreben tudi takrat, kadar pravdni nasprotnik prizna pravno razmerje. (§§ 395, 236 odst. 1., 411 civ. pr. r.)

Tožnik A je kupil v družbi z B in C dvojce posestev X in Y, katere so razkosali in razprodajali. Domenili so se, da bodo deležni dobička in izgube po enakih delih. Za vse družabnike je vodil B račune o prejemkih in izdatkih. Predno je položil podroben račun o razprodaji obeh posestev, je B umrl. Pa tudi družabnik C je zamrl, tako da je ostal le tožnik A izmed družabnikov. Ta je hotel priti v stvari na čisto in je zahteval od B-jevih dedičev s tožbo, da polože podroben račun o prejemkih in izdatkih povodom razkosanja in razprodaje obeh posestev ter da potrdijo s prisego resničnost in popolnost svojih navedb.

Poleg ugovorov, ki niso bili utemeljeni in ki ne pridejo tukaj dalje v poštev, so toženi dediči prvotno prerekali obstoj družabnega razmerja glede posestva Y in ga šele priznali pri nadaljevanji razpravi toda s pristavkom, da je tožnik izstopil pozneje iz družbe in

se po izstopu ni več brigal za to posestvo in za zadevne račune. Tožnik je stavil vmesni predlog v zmislu § 236 civ. pr. r. na ugotovitev, da je bilo sklenjeno družabno razmerje med njim ter B in C glede nakupa in razprodaje posestva Y.

V tožbi, ki je ugodila v bistvu tožbenemu zahtevku, pa ni bilo izreka o navedenem vmesnem predlogu. Tožnik je predlagal vsled tega in sicer po že pravomočni sodbi v zmislu § 423 civ. pr. r. dopolnitev sodbe temeljem vmesnega predloga. Pri razpravi so toženi dediči ugovarjali predlogu na dopolnitev, ker v to ni potrebe in ker je postal brezpredmeten vmesni predlog z ozirom na priznanje družabnega razmerja.

Vse tri stopnje (spisi okrajnega sodišča v Ribnici z znakom C 235/12) so ugodile tožnikovemu predlogu, v r h o v n o s o d i š č e v o d l o č b i od 10. junija 1913, opr. št. Rv VI 291/13-1 iz teh-le r a z l o g o v:

Revizija domneva, da je tožnikov vmesni predlog na ugotovitev nedopusten in nepotreben, prvo zato, ker je postalo prvotno sporno razmerje nesporno vsled priznanja tožencev, drugo pa, ker je bilo ob času dopolnilne sodbe že pravomočno razsojeno o dajateni zahtevi in s tem posredno tudi o ugotovitvenem zahtevku, ki je izgubil svoj prejudicialen pomen. Ta nazor ne drži v nobenem oziru. Toženci namreč na prvi stopnji sploh niso ugovarjali, da bi bil vmesni predlog nedopusten; nadalje pa tudi ni res, da so toženci priznali pravno razmerje, ki naj se ugotovi, brez pridržka, odnosno ni istina, da so priznali dejstva, na katera se opira navedeno razmerje, kajti priznali so sicer — šele pri nadaljevani razpravi —, da je prvotno obstajala družba, kakor trdi tožnik, vendar pa so zatrjevali, da je tožnik izstopil iz te družbe. Toda ne glede na to in če bi toženci celo brez pridržka priznali posamezne ali celo vse zadevne tožnikove trditve, bi ne bil spor iz sveta spravljen dotlej, dokler bi se toženci ne podvrgli uveljavljenemu zahtevku v zmislu stavljenega predloga svojega nasprotnika in ga priznali v celoti ali deloma (§§ 395, 236 odst. 1. civ. pr. r.) in tudi v tem primeru moralo bi se po predlogu odločiti s sodbo. Priznana dejstva učinkujejo zgolj tako, da odpade potreba dokazovanja. Potreba vmesnega predloga pa izvira iz smotra, da pride odločitev o njem iz sodbenih razlogov v sodbeni izrek, da postane s tem deležna pravne moči (§ 411 civ. pr. reda) in da se doseže tako izrek, ki odpravi kolikor mogoče mnogo

med strankama spornih vprašanj in prepreči ločeno pravdanje o priznanju pravnega razmerja in o zahtevkih, ki se izvajajo iz njega. Z ozirom na označena zakonita določila in glede na občna pravna načela pa ni treba posebnega utemeljevanja za to, da postane pravo-močen zgol sodni izrek o dajatvenem zahtevku, ne pa tudi pravna razmerja in pravice, na katere se zahtevek opira in ki se razmotri-vajo le v razlogih.

Dr. J. Žirovnik.

b) Obresti in provizije, če tudi pogojene in vknjižene s kavcijsko hipoteko, se smejo v razdelilnem postopanju odkazati le v okviru kavcijske hipoteke (§ 14 zemlj. knjižnega zakona). V razdelilnem postopanju ne veljajo določbe §§ 74 in 78 i. r. ¹⁾

Na zemljišču, prodanem na javni dražbi, je bila vknjižena zastavna pravica v korist banki B za k o n t o k o r e n t n i k r e d i t do najvišjega zneska 100.000 K, obresti do največ $7\frac{1}{2}\%$ in $1\frac{1}{4}\%$ provizijo in za kavcijo 8000 K, glasom zastavnbne listine od 9. janu-
arja 1911.

Pri razdelilnem naroku je upnica B priglasila na glavnici 125.000 K, z obrestmi in provizijami v znesku 15.117 K 90 h in s stroški 1871 K 80 h. Tej upnici sledeči upnik A se je pri naroku uprl le zoper vpoštevanje od B priglašenih obresti in provizij, kolikor presegajo znesek 100.000 K, ker gre tukaj glasom zastavnbne listine za kreditno hipoteko, v katerej so obsežene že obresti in provizije, iz kavcije za 8000 K pa se smejo poravnati zgol stroški, kajti ta kavcija je glasom navedene listine določena le za posebne obveznosti, ki nimajo že po zakonu enake prednosti z glavnico.

Izvršilno sodišče v Ljubljani (znak E3479/12) je odkazalo upnici B kreditno terjatev na glavnici 100.000 K, na obrestih in provizijah znesek 15.117 K in stroškov 1871 K 80 h, slednje v okviru kavcije za postranske dolžnosti v znesku 8000 K, napotilo pa upnika A z nje-govim uporom na civilno pot.

Rekurzno sodišče ni ugodilo rekurzu upnika A ter navaja v razlogih: ... Ugovarjalo se je le, da bi se odkazale obresti po izčrpanju kavcije 100.000 K preko tega zneska. To izpodbija tudi rekurz, a neopravičeno. Obresti do najvišje mere $7\frac{1}{2}\%$ so bile

¹⁾ V bistvu enaka odločba vrhovnega sodišča od 5. junija 1912 opr. štev. Rv VI 203/12 v „Pravniku“ 1912 stran 280.

vnknižene in vsak poznejši hipotekarni upnik je mogel preračunati visokost triletnih $7\frac{1}{2}\%$ obresti od glavnice 100.000 K in preudariti po tem, koliko je še varnosti. Na koristi upnika A se je oziralo zadosti s tem, da je zavrnjen s svojim uporom na pravdno pot, ki mu je še odprta.

Isto velja o provizijah. A celo v primeru, če bi se s temi ne ravnalo tako kakor z obrestmi, je jasno, da jih je smatrati kot postranske stroške, ki se utegnejo pokriti iz kavcije za 8000 K, kjer imajo po stvarnem položaju še prostora. Ker pa je skupilo že vloženo in ker ima kavcija za 8000 K enak vrstni red s kavcijo 100.000 K, bilo bi odveč, odločevati še o tem, ali so bile provizije odkazane kot postranski stroški hipoteke za 100.000 K ali v okviru kavcije za 8000 K, ki še ni izčrpana.

Vrhovno sodišče je v odločbi od dne 20. avgusta 1913 oprav. št. v. R VI 269/13, ugodilo rekuru upnika A v tem zmislu, da ostane razdelilni sklep neizpremenjen, kolikor se tiče opravičencev, ki so po vrstnem redu pred banko B, da pa je treba nove razdelitve, držeč se trdno načela glede priglašenih obresti in $\frac{1}{4}\%$ provizije, ki se morejo odkazati le iz kavcije hipoteke, določene in vknjižene za banko B temeljem za stavbne listine od 9. januarja 1913 v najvišjem znesku 100.000 K; tudi se ne priznajo rekurzni stroški.

Razlogi.

...Upošteven je rekurz, kolikor je naperjen proti temu, da so se odkazale obresti in $\frac{1}{4}\%$ provizija v znesku 15.117 K 90 h banki B preko najvišjega zneska 100.000 K, upnik A pa da se je zavrnil na pravdno pot.

Ta nazor se ne sklada s § 231 odst. 1 i. r. Glasom tega določila se mora namreč rešitev upora, zglašenega pri razdelilnem naroku, napotiti na pravdno pot le takrat, če je odločba o uporuh odvisna od ovedbe in ugotovitve spornih dejanskih okolnosti; sicer je odločiti o uporuh takoj v razdelilnem sklepu, posebno torej tudi takrat, kadar gre zgolj za pravo vprašanje.

Tako pravno vprašanje pa je presojanje o zastavni pravici, vknjiženi za banko B iz listine od 9. januarja 1911; obseg te zastavne pravice je brez ovinkov presoditi v razdelilnem postopanju.

Pri tem je razmotriti naravo knjižnega vpisa, določenega v § 14 odst. 2 zemlj. knjižnega zakona.

Kar se tiče zavarovanja danega kredita, kakor tudi postranskih dolžnosti, je ta knjižni vpis brez dvoma kreditna hipoteka z navedenim najvišjim zneskom, do katerega naj sega zaveza, ali boljše rečeno, sta to dve hipoteki, kojih prva jamči za odprti kontokorentni kredit z obrestmi in provizijo, druga za 8000 K pa zgolj za postranske dolžnosti, navedene v tretjem odstavku omenjene listine, ki sicer nimajo zakonite zastavne pravice.

Znak kavcijske hipoteke, ki jo razlikuje od vsakega drugega zastavnega vpisa, je ta, da stopi v moč še le po meri nastalih bodočih terjatev. Izjemoma dovoljuje § 14. odst. 2. zemlj. knjižnega zakona za določene vrste terjatev varstvo zastavnega vpisa, če tudi terjatev in zastavne pravice še ne obstoje; varnost realnega kredita pa je terjala omejitvev, da mora biti določen za take terjatve najvišji znesek. Poznejši zastavni upnik naj more računati z določnim okvirom, preko katerega ne more segati morebitna prejšnja obremenitev. Funkcija kavcijske hipoteke izključuje pojmovno njeno obstojanje. Obveza za plačevanje obresti v zastavni listini ne more ustanoviti zastavne obveze, kakor ne okolnost, da je taka obveza poočitena po knjižnem vpisu. Najvišji znesek po številkah kot okvir za ločeno obrestno ali celo provizijsko terjatev ne obstoji in zadevni odkaz zneska 15.117 K 90 h nasprotuje zakonu.

S tem pa nikakor ni rečeno, da obresti in provizija sploh do pokritja ne pridejo. Iz vknjižene kavcijske hipoteke v znesku 8000 K za postranske dolžnosti se ne bode smelo dovoliti pokritje, kajti vsaka kavcijska hipoteka more jamčiti le za obveznosti take vrste, za katere je ustanovljena. V tem primeru pa so se odkazali v omenjenem okviru le oni stroški, navedeni v tretjem odstavku zastavne listine, ki nimajo že zastavne, z glavno terjatvijo enake pravice. Nasprotno pa ne dopušča besedilo zastavne listine niti najmanje dvomiti o tem, da je kavcijski znesek za 100.000 K določen ne le v varnost odprtega kontokorenta, ampak tudi za varnost 6% in morebitnih za $1\frac{1}{2}\%$ višjih obresti, kakor tudi za $\frac{1}{4}\%$ običajno polletno provizijo. Ničesar torej ne ovira nove razdelitve po tem načelu.

Stroškov za rekurz ni bilo priznati, ker je prisilna izvršitev končana z dražbo, torej določbe §§ 74 in 78 i. r. za razdelilno postopanje ne veljajo.

c) Določbe § 49. št. 6 sod. opr. je uporabljati tudi pri zahtevah iz molčečih službenih ali mezdnih pogodb in proti pravnemu nasledniku delodajalčevemu.

Zasebnica A vtožuje pri okrajnem sodišču zoper tovarnarja B plačilo zneska 1870 K s pr., trdeča v tožbi to-le:

Tožnica je bila uslužbena pri rajnki X in ji je gospodinjala v času od 31. maja 1906 do 7. junija 1910. Bivala je pri njej izvzemši nekaj dni, ko je bila odsotna po svojih opravkih, opravljala ji je vsa hišna dela, kuhala, pospravljala, likala itd. Stregla je rajnki tudi v njeni bolezni. Zahteva za svoje delo po 1 K 40 h na dan, kar znaša 1870 K za označeni čas. Toženi B je vesoljni dedič in prevzemnik zapuščine po rajnki X, torej zavezan v plačilo.

Okrajno sodišče je zavrnilo tožbo radi nepristojnosti iz teh-le razlogov:

Po § 49. št. 1 sod. opr. spadajo pred okrajna sodišča le tožbe, kojih sporni predmet ne presega 1000 K, kadar ni pristojnost utemeljena po določbah § 49. št. 2—8 sod. opr. Tukaj se je ozirati le na določbo § 49. št. 6 sod. opr. Pogoji za uporabo te zakonite določbe pa niso dani. Po tožbenih trditvah tožnica s tožencem ni bila v službenem razmerju in tudi ne z rajnko X, pri kateri ni imela izgovorjene mezde.

Deželno kot rekurzno sodišče je ugodilo tožničinemu rekurzu, razveljavilo prvosodni sklep in naročilo okrajnemu sodišču, da o tožbi uvede zakonito postopanje — s to-le utemeljitvijo:

Za vprašanje o pristojnosti so po § 41. sod. opr. redno mero-dajne navedbe v tožbi. Tožnica opira svoj tožbeni zahtevek, mereč na plačilo mezde za 1870 K na trditev, da je bila uslužbena pri rajnki X brez dogovorjene mezde, da je bivala skupaj z njo in opravljala dela, katera običajno opravljajo uslužbenci. Tožničin zahtevek se torej znači kot mezdni zahtevek po § 1152. obč. drž. zak., izvirajoč po marginalni rubriki te zakonite določbe iz molčeče mezdne pogodbe. Po § 49. št. 6 sod. opr. pa ne spadajo pred okrajna sodišča le spori iz službenih, marveč tudi iz mezdnih pogodb. Brez pomena je zato, ali se je tožnica nahajala v službenem ali v mezdnem razmerju. Ker tožnica tudi trdi, da je bivala pri rajnki X, tedaj opravljala dela, za katera zahteva mezdo, kot oseba spadajoča k družini

rajnke X, so po tožbenih trditvah dani vsi pogoji za uporabo § 49. št. 6 sod. opr. Ničesar ne izpreminja okolnost, da tožnica ni bila v pogodbenem razmerju s tožencem. Tožnica trdi, da je toženec vesoljni dedič in prevzemnik zapuščine po rajnki X, prevzel je torej po § 548. obč. drž. zak. zapustničine obveznosti. Zakon v § 49. št. 6 sod. opr. pa tudi ne predpisuje, da spadajo tam označeni spori iz službenih in mezdnih pogodb le takrat pred okrajna sodišča, kadar nastopata kot pravdni stranki gospodar in mezdo zahtevajoča oseba neposredno.

Vrhovno sodišče je s sklepom z dne 24. junija 1913 opr. št. R VI 218/13 zavrnilo toženčev revizijski rekurz iz tehle razlogov:

Sklep rekurznega sodišča je upravičen po pridejanih mu razlogih. Pripominja se še, da je § 49. št. 6 sod. opr. uporabljati pri sporih iz službenih in mezdnih pogodb ne le med delodajalcem in poslom. marveč tudi med delodajalcem in drugimi v mezdnem razmerju nahajajočimi se, k domačinom delodajalčevim spadajočimi osebami. Presoja pristojnosti po št. 6 § 49. sod. opr. tudi ne zavisi od tega, da je izkazan obstanek molčeče službene ali mezdne pogodbe. Mero-dajno je le, da se zahtevek sploh opira na molčečo službeno ali mezдно pogodbo. Ta pogoj pa je dan po tožbenih trditvah.

—ž.

Izpred upravnega sodišča.

Na podlagi § 21. cestnega zakona za Kranjsko je za izredno porabo občinskih cest plačati po razmerju porabe izredni prispevek za njih vzdrževanje.¹⁾

(Razsodba z dne 3. junija 1913, št. 5476 ex 1913.)

Občinski odbor v K. je v seji dne 21. aprila 1912 sklenil, da je od trgovca V. R. iz P. zahtevati zaradi izredne porabe občinske ceste od razpوتا pri Klobučarju do železniške postaje K. v letih

¹⁾ Letos s 1. julijem v veljavo stopivši novi cestni zakon za Kranjsko obsega tozadevna določila v § 22.